

ŞƏBNƏM ŞAIQ QIZI HACIYEVA
Bakı Dövlət Universiteti, Tarix
fakültəsinin əməkdaşı
e-mail: shabnam-haciyeva@rambler.ru

Azərbaycan və Türkiyənin ortaq problemi “erməni məsələsi”: “Xocalı soyqırımı” və uydurma “erməni soyqırımı”

Açar sözlər: Azərbaycan, Türkiyə, soyqırım

Ключевые слова: Азербайджан, Турция, геноцид

Key words: Azerbaijan, Turkey, massacre

GİRİŞ. Azərbaycan xalqının tarixində soyqırımı kimi siyasi və hüquqi qiymətini almış hadisələr tarixi kökü etibarilə bir zamanlar Osmanlı imperiyasının torpaqlarının bölüşdürülməsi – “Şərqi məsələsi”nin həyata keçirilməsi üçün uydurulmuş, əslində mövcud olmayan “erməni məsələsi” ilə bağlıdır. Şərqi məsələsinin həyata keçirilməsindən bəhrələnmək istəyən erməni millətçiləri XVIII əsrin sonlarından başlayaraq Türkiyə, XIX əsrdən isə Azərbaycanın torpaqları hesabına “Böyük Ermənistan” yaratmaq xülyasına düşmüş və bundan sonra məqsədlərinə çatmaq üçün müxtəlif yerlərdə milli zəmində qırğınlar törətmişlər.

Rusiya və İran arasında bağlanmış Gülistan və Türkmənçay müqavilələrindən sonra ermənilər kütləvi şəkildə Azərbaycan torpaqlarında məskunlaşdırılmışlar.

ABŞ-da amerikalı yazıçı Samuel Vemsin uzun illər Londonda, Parisdə, Romada, İstanbulda, Moskvada və Vaşinqtonda aparılan tədqiqatların nəticəsi olan, faktlara və sənədlərə istinadən ərsəyə gələn kitabda müəllif qeyd edir ki, mən erməni mənşəli amerikalıların 150 yaşlı “qədim” vətənlərini mükafatlandırmaq üçün türklərdən, eləcə də, Amerika xristianlarından böyük məbləğdə pul vəsaiti qoparmaq məqsədilə soyqırımı və qətlərlə bağlı uydurma və yalanlar yaydığını sübut edən faktlar aşkar etmişəm. Həmçinin müəllif yazır ki, 1918-ci ildə kiçik bir ərazidə erməni dövlətinin qurulduğu vaxtdan, o, qonşuları Gürcüstana, Osmanlı imperiyasına və Azərbaycana qarşı torpaq iddiaları irəli sürməyə başlamışdır (1.s.302-305).

Nəticə etibarilə Dağlıq Qarabağdakı hadisələr müstəqilliyimizin əleyhinə yönəlmişdir və Xocalı soyqırımı da həmin prosesin kulminasiya nöqtəsi idi.

XX əsrin sonunda “Xocalı soyqırımı”nın müəllifi olan ermənilər XX əsrin əvvəllərində “erməni soyqırımı”nın qurbanı olduqlarını iddia edirlər, lakin bu təzadın mümkünlüyünə heç ermənilər özləri də inanmırlar. Çünki faktlar göstərir ki, türklərin itkisi qat-qat çox olmuşdur. Bunu ermənilər də çox yaxşı bilirlər. Bəs nəyə görə ermənilər böhtandan əl çəkmir? Bunun cavabı ABŞ- daki erməni liderlərindən biri Ross Vartanyanın fikirlərindən aydın görünür: O deyir: “Genosid layihəsi qəbul edilsəydi, bunu əldə rəhbər tutub, Türkiyədən əvvəlcə təminat, sonra da Qara dəniz sahillərinə sərhəd olan Çərqi Anadoluda bir erməni dövlətinin qurulması üçün torpaq tələb edərdik”. Deməli ermənilər “Böyük Ermənistan” ideyasından hələ də əl çəkməmişlər və avantürist məqsədlərini həyata keçirmək üçün böhtançı və uydurma “erməni genisidi”ni əldə bayraq etmişdilər (2.s.106).

Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi “Xocalı soyqırımı”. Tarixi Azərbaycan torpağı olan Zəngəzur, Göyçə və digər ərazilər Sovet rəhbərliyinin əli ilə Ermənistana verildi. Dağlıq Qarabağ erməniləri muxtariyyət qazandı və onların gələcəkdə qanunsuz ərazi iddiaları üçün zəmin hazırlandı. Erməni daşnakları təkcə XX əsrdə dörd dəfə (1905-1906, 1918-1920,

1948-1953, 1988-1991-ci illərdə) azərbaycanlıları indiki ermənilərin məskən saldığı Ermənistan ərazisindən, tarixi-etnik torpaqlarından qırğınlarla deportasiya etmişlər. XX əsrdə 2 milyondan çox azərbaycanlı indiki bu ərazidə soyqırımına, deportasiyaya məruz qaldı.

1935-1991-ci illərdə Ermənistanda Azərbaycan yer adlarına qarşı qərəzli siyasət nəticəsində minlərlə toponimlər xəritədən silinib erməniləşdirildi. Azərbaycanın tərkib hissəsi olan Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi məqsədilə 1988-ci ildən başlanan separatçılıq hərəkəti, işğalçılıq müharibəsi, etnik təmizləmə Azərbaycana qarşı cinayətkar siyasətin yeni mərhələsidir. Hazırda Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi erməni işğalı altındadır. 1 milyondan çox insan öz yurdundan didərgin salınıb. 18 min azərbaycanlı qətlə yetirilib, 20 mindən çox dinc sakin yaralanıb, 5 mindən çox adam əlil olub, 4 mindən çox insan əsir və itkin düşüb, 877 şəhər, kənd qarət edilib, dağıdılıb. Erməni birləşmiş dəstələri Rusiyanın Xankəndidəki 366-cı mexanikləşdirilmiş atıcı alayı ilə birlikdə XX əsrin Xatın faciəsini arxada qoyan Xocalı soyqırımını təşkil etdilər.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə xüsusi qəddarlıqla törədilmiş Xocalı faciəsi iki yüz ilə yaxın müddətdə erməni şovinist-millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamı, ən qanlı səhifəsidir. Xocalı qətliamı Ermənistanın Dağlıq Qarabağı işğal etmək məqsədilə apardığı işğalçılıq müharibəsinin gedişində dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş soyqırımı cinayətlərinin miqyasca ən dəhşətlisidir. Tarixi abidələri ilə fərqlənən, Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edən qədim mədəniyyətə, strateji önəmə malik Xocalı rayonu erməni separatizminin, şovinizminin qurbanı olmuşdur, bu genosid 613 nəfərin, o cümlədən 106 qadının, 63 azyaşlı uşağın, 70 qocanın həyatına son qoydu. 487 nəfər şikəst oldu, 1275 dinc sakin əsir götürüldü, 150 nəfər itkin düşdü. Bu soyqırımı aktı nəticəsində bəzi ailələr bütünlüklə məhv edildi, mülki əhali görünməmiş qəddarlıqla qətlə yetirildi, əsir götürülənlərə amansız işgəncələr verildi. Bu əməllərin qabaqcadan düşünülmüş qaydada, milli əlamətinə görə insanların tamamilə və ya qismən məhv edilməsi niyyətilə törədilməsi beynəlxalq və dövlətdaxili hüquqa əsasən məhz soyqırımı olduğunu sübut edir.

BMT Baş Məclisinin 1946-cı il 11 dekabr tarixli 96 (I) sayılı qətnaməsində də qeyd olunur ki, genosid insan qruplarının yaşamaq hüququnu tanımaqla insan mənliliyini təhqir edir, bəşəriyyəti insanlar tərəfindən yaradılan maddi və mənəvi dayaqlardan məhrum edir. Belə bədnam əməllər BMT-nin məqsəd və vəzifələrinə tam ziddir. BMT Baş Məclisinin 1948-ci il tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi ilə qəbul edilmiş "Genosid cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" Konvensiyanın 2-ci bəndində göstərilən şərtlər də Xocalı faciəsinin məhz soyqırımı adlandırılmasına tamamilə imkan yaradırdı. Konvensiyaya qoşulan dövlətlər sülh, yaxud müharibə törədilməsindən asılı olmayaraq, genosidin beynəlxalq hüquq normalarını pozan cinayət olduğunu təsdiq edərək, onun qarşısının alınması və səbəbkarlarının cəzalandırılması üçün tədbirlər görməyi öhdələrinə götürmüşlər. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı həmin konvensiyada təsbit olunmuş genosid cinayətini təşkil edən bütün əməllər tətbiq olunmuşdur. Həmin beynəlxalq sənəddə göstərilir ki, hər hansı milli, etnik, yaxud dini qrupun tam və ya qismən məhv edilməsilə törədilən bir sıra hərəkətlər genosid (soyqırımı) cinayətinin mahiyyətini təşkil edir. Bu hərəkətlər - həmin qrupun üzvlərinin öldürülməsi, ağır bədən xəsarətinin, onların fiziki məhvinə səbəb olan həyat şəraitinin yaradılması, uşaqların zorla bir insan qrupundan alınaraq başqalarına verilməsi törədilmiş cinayətin soyqırımı kimi tövsif edilməsinə əsas verir. Bu hüquqi meyarlardan yanaşdıqda, ermənilərin Xocalıda törətdikləri dəhşətli cinayətlərin genosid olduğuna heç bir şübhə qalmır. Həmin gün mənfur erməni silahlı birləşmələri Xocalı əhalisini məhz milli-etnik,

dini səbəblərlə son nəfərinədək qətlə yetirmək, məhv etmək məqsədini qarşıya qoymuşdular.

Ermənilərin uydurma "erməni soyqırımı". Hazırda "soyqırımı" haqqında car çəkən ermənilər de-fakto vətəndaşı olmadıqları - çünki Vətən xainləri ölkə vətəndaşları sayıla bilməzlər, - de-yure vətəndaşı hesab etdikləri Osmanlı imperiyasına qarşı öz qeyri-loyal və xəyanətkar münasibətləri barədə bir kəlmə də danışmırlar. Halbuki o vaxt Osmanlı imperiyasının özünü müdafiə etmək məqsədilə erməniləri cəbhə xəttindən uzağa köçürməyə qanuni haqqı var idi. Onlar açıq şəkildə hərbi əməliyyatlarda rus orduları tərəfində döyüşürdülər. ABŞ da bu hüquqa əsaslanaraq, İkinci Dünya müharibəsi illərində ölkənin yapon mənşəli bütün vətəndaşlarını qərb sahillərindən köçürmüşdü. Stalin bu hüquqdan istifadə edərək sovet dövlətinin təhlükəsizliyini qorumaq üçün Volqaboyunda yaşayan almanları Qazaxıstana və Orta Asiyaya köçürmüşdü. Tarixdə belə nümunələr çox olmuşdur. Böyük Britaniyanın 1916-1922-ci illərdə baş naziri işləmiş Devid Lloyd Corcun qeyd etdiyinə görə, 1915-ci ildə Osmanlı imperiyasında baş verən faciəli hadisələrin təqsirkarları Türkiyədə beşinci dəstəni maliyyələşdirən Rusiya, eləcə də, rusları Osmanlı torpaqlarını tərk etməyə məcbur edən Britaniya imperiyasıdır. Həmin dövrdə sayca qat-qat çox türk, azərbaycanlı, yəhudi və Qafqazın digər xalqlarının nümayəndələrini qətlə yetirmiş erməni quldur dəstələrinin əməllərini də nəzərdən qaçıрмаq olmaz.

Öz növbəsində Rusiya hakim dairələri Balkanlarda və Şərqdə üstünlüyü ələ almaq üçün "erməni məsələsi" deyilən kartdan istifadə edirdilər.

Böyük dövlətlərin maraqları əsasında ortaya çıxan "erməni məsələsi"nin başlıca mahiyyəti belədir ki, ermənilər sübut etməyə çalışırlar ki, guya Şərqi Anadolu ermənilərin ana vətənləridir, onlar burada əhalinin çoxluğunu təşkil edirlər və 1915-ci ildə Osmanlıda ermənilərin köçürülməsi deyil, qətləməni baş vermişdir. Məsələnin əsl mahiyyəti isə bundan ibarətdir ki, Qərbi Avropa ölkələri və Rusiya xarici siyasət strategiyasında üstünlüyü ələ keçirmək üçün XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində "erməni məsələsi"dən istifadə edir və hətta Türkiyə torpaqlarında "Türkiyə Ermənistanı" yaratmağı vəd edirdilər. Bu vəddən həvəsə düşən ermənilər Türkiyə vilayətlərində qanlı aksiyalar törədirlər. İlk üsyan 1890-cı ildə Ərzurumda gerçəkləşmiş daha sonra Van, Sason, Adana üsyanları bir-birini izləmişdir. Bu hadisədən sonra 1905-ci ildə sultana sui-qəsd cəhdi olsa da uğursuzluqla nəticələndi. Bölgədə təşkilatlanan erməni komitələri mülki şəxslərə qarşı da xüsusi amansızlıq nümayiş etdirmişdir (3.s.93).

1890-cı ildən etibarən başlayan üsyanlar 1915-ci il Osmanlı hakimiyyətini radikal qərarlar almağa məcbur etmiş və sözü gedən soyqırım iddiası da bu dövrdən etibarən ortaya çıxmışdır. Erməni silahlı dəstələrinin türklərə vurduğu ağır zərbələr və günahsız türk əhalisinin kütləvi məhv edilməsi, habelə ermənilərin yaşadıkları bu dövlətə xəyanəti Türkiyə dövlətini ciddi qərarlar qəbul etməyə məcbur etdi. Buna görə də 1915-ci il 24 apreldə Türkiyənin daxili işlər naziri Tələt paşa İstanbul və digər şəhərlərdə erməni komitələrinin təcili bağlanması və millətçi erməni rəhbərlərinin həbsi və sənədlərinin müsadirəsi haqqında əmr verdi və 600 nəfər həbs edildi. Budan sonra 1915-ci il mayın 30-da döyüş bölgəsində yerləşən ermənilərin daha təhlükəsiz yerlərə köçürülməsi barədə çox ədalətli və humanist bir fərman da verildi. Bu qərar öncəsində isə bugün ermənilərin soyqırım günü kimi qəbul etdikləri 24 aprel günü cinayətlərdə şübhəli bilinən 2345 erməni lider həbs edilmişdir.

Azərbaycanın tarixçi-alimi Cəmil Həsənlinin araşdırmalarından məlum olur ki, "Yaxın keçmişdə Rusiya arxivində 20-ci əsrin əvvəllərinə aid aşkar edilmiş tarixi sənədlər ermənilərin 1915-ci ildə Osmanlı Türkiyəsində "erməni soyqırımı"nın törədilməsi haqqında iddialarını təkzib edir. Rusiya Dövlət Hərbi Tarix Arxivində 1915-ci ildə "erməni soyqırımı"nın

tərəddümlərinin uydurma olduğu haqqında informasiyanı təsdiqləyən məlumatları aşkarlayan tarixçi Rusiya ordusu Qafqaz dairəsi baş qərargahının o vaxtkı rəhbəri, general Leonid Bolxovitinin Şərqi Anadoluda vəziyyət haqqında öz rəhbərliyinə ünvanladığı məxfi hesabatında o illərdə Şərqi Anadoluda vəziyyəti təsvir edir və belə nəticə çıxır ki, türklər ermənilərə qarşı heç bir soyqırım törətməyib. Bundan başqa, Bolxovitin bildirir ki, məhz ermənilər türklərin yaşayış məntəqələrinə hücum edir, əhalini amansız işgəncələrə məruz qoyur. General hətta qeyd edir ki, ermənilərin hərəkətləri nəticəsində bir neçə türk kəndləri yer üzündən silinib. Alimin fikrincə, bütün bu sənədlər, Azərbaycan arxivlərində olan materiallar kimi, rəsmi Bakıya Beynəlxalq Məhkəmədə həm "erməni soyqırımı", həm də Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları ilə bağlı tələblə çıxış etməyə imkan verir. "Bütün sənədlər, arxiv sənədləri hazırda Ermənistanın işğal etdiyi torpaqların Azərbaycana məxsus olduğunu aydın şəkildə sübut edir".

ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının üzvü, Ohayo ştatından seçilmiş Jan Şmidt uydurma "erməni soyqırımı"ni tanımadığı üçün ermənilərin qəzəbinə tuş gəlmişdir. J. Şmidt bildirib ki, 1915-ci il hadisələrini soyqırım kimi qiymətləndirmək doğru deyil: "Konqresin üzvü kimi heç vaxt "erməni soyqırımı" haqqında layihələrə səs verməmişəm. Hər zaman hesab etmişəm ki, bu məsələ Konqresin problemi deyil. Bu problemin birdəfəlik həlli üçün mütəxəssislərdən ibarət müstəqil beynəlxalq komissiyanın yaradılması fikrini dəstəkləyirəm". J. Şmidt xatırladı ki, ABŞ-ın bir sıra nüfuzlu alimləri də 1915-ci ildə baş vermiş faciəvi hadisələr üçün "soyqırım" ifadəsinin istifadəsinin doğru olmadığını bəyan ediblər. Bu alimlər arasında Prinston Universitetindən məşhur tarixçi Bernard Levis və Norman İtzkovits, Kaliforniya Universitetindən Stenford Şay, Lusvill Universitetindən Justin Makkarti, Massaçusets Universitetindən Günter Levi və Brayan Uilyams, Boston Universitetindən David Fromkin, Brandis Universitetindən Avidor Levi, Tennessi Texniki Universitetindən Maykl Günter, Corc Vaşinqton Universitetindən Roderik Davidson, "Hunter" Kollecinə Pyer Oberling, Xarici Siyasət Araşdırmaları İnstitutundan Maykl Radu və hərbi tarixçi Edvard Erikson kimi elm adamları var. J. Şmidt onun seçki kampaniyasına dəstək vermiş şəxslərin Türkiyə hökuməti ilə əlaqəsinin olmadığını göstərən sənədləri də şikayətinə əlavə edərək D. Qriqoryanın seçki qanunlarını qəsdən pozduğunu bildirib və cəzalandırılmasını istəyib.

"Erməni soyqırımı" iddiaları 1950-ci illərdən – yəni "soyqırım" ifadəsi rəsmən beynəlxalq hüquqi status alandan cəmi iki il sonra gündəmə gəlib. Kilsənin irəli sürdüyü iddialar Amerika və Avropada erməni lobbisinin dəstəyilə böyük bir kampaniyaya çevrilib.

"Erməni soyqırımı"ni tanıyan beynəlxalq təşkilat da var – Avropa Parlamenti (Yəni Avropa Birliyi ölkələrinin parlamenti). Bu qurum "erməni soyqırımı"ni hələ 1987-ci ildə tanıyıb (həm də Fransanın söyləri nəticəsində). 1981-ci ildə fransalı parlamentar Jage "Erməni xalqının durumu" adlı layihə hazırlayaraq Avropa Parlamentinə təqdim edib. Sonra bu parlamentdəki sosialistlər qrupu adından fransalı parlamentari Duport və belçikalı deputat Qlinn qərar layihəsi hazırlayıblar. Layihədə ilk dəfə "erməni soyqırımı" iddiaları Avropa Parlamentinin gündəliyinə çıxarılıb və 1987-ci il iyulun 18-də Avropa Parlamenti "erməni soyqırımı"ni faktiki tanıyan qərar qəbul edib. Bu, təxminən o ərəfəyə təsadüf edirdi ki, Türkiyə Avropa Birliyinə üzvlük niyyətini açıq ifadə etməyə başlamışdı.

Avropa Parlamenti qərarını 2005-ci ildə təzələdi. Həmin qərarla Türkiyənin 1915-ci ildə baş verənləri "soyqırım" kimi tanıması Avropa Birliyinə üzvlüyün əsas şərtlərindən biri olaraq göstərilir. Doğrudur, Türkiyə üçün direktiv Kopenhagen meyarlarıdır, Avropa Parlamentinin qərarları direktiv yox, tövsiyə xarakteri daşıyır. Amma nəzərə almaq lazımdır

ki, ən sonda Türkiyənin tam üzvlüyünə səs verəcək qurum Avropa Parlamentidir. Həmin səsvermədə, əgər Türkiyə bu səsverməyə qədər gedə biləcəksə, Avropa Parlamentinin qərarları gündəmə gələcək və Ankaranın bu şərtləri yerinə yetirməsi tələb ediləcəkdir.

Ümumiyyətlə ermənilərin və erməni lobbisinin hədəfi "4 T" adlanan tələblərinin yerinə yetirilməsidir:

1. "Soyqırım"ın dünyada tanınması;
2. Türkiyənin "soyqırım"ı tanıması;
3. Türkiyənin "soyqırım"a uğramış adamların varislərinə təzminat ödəməsi;
4. Türkiyənin Şərqi ermənilərə torpaq verilməsi;

Birinci hədəfə faktiki olaraq yaxınlaşblar. Artıq demək olar ki, bütün Qərb mətbuatı və ictimaiyyəti "soyqırım" iddialarını qəbul edir. Hətta 2012-ci ilin yanvarında Fransa Senatının qondarma "erməni soyqırımı"nın inkarına görə cinayət məsuliyyətini nəzərdə tutan qanununun qəbuluna cəhd də erməni lobbisinin gərgin fəaliyyətinin bariz nümunəsidir. Konstitusiya və azad düşüncə ifadəsinin pozulması kimi qiymətləndirilən Fransanın bu addımına cavab olaraq hələ 2005-ci ildə Fransanın bir qrup nüfuzlu tarixçi alimlərinin "erməni soyqırımı"nı ifşa edən sensasiyalı bəyanatlarını xatırlamaq doğru olar. "19 tarixçi alimi aldadıcı qanunlara etiraz edir" başlığı ilə çıxış edən alimlər bildirmişlər ki, müxtəlif illərdə ölkə parlamentində qəbul olunmuş və tarixi gerçəklikləri deyil, siyasi mənafehləri əks etdirən bir sıra qanunlar aldadıcı xarakter daşıyır və ləğv edilməlidir. Tarixçi alimlər bildirmişlər ki, ölkə parlamenti həmin qanunları qəbul edərkən tarixçi alimlərin fikirlərini öyrənməyiblər. Ona görə də onu pisləyirlər. Müraciətdə vurğulanır ki, Fransa dövləti və parlamenti tarixlə bağlı hər hansı qanun qəbul olunarkən mütləq tarixçi alimlərin fikirlərini diqqətlə öyrənməli və onların mövqeyini nəzərə almalıdır. Bu müraciətin bizim üçün xüsusi əhəmiyyəti ondadır ki, tarixçiləri qəzəpləndirən və ölkənin qanunlar arasında 2001-ci il yanvarın 29-da qüvvəyə minmiş uydurma "erməni soyqırımının tanınması haqqında" qanun da var. Bu sənədə də mənfi münasibətini bildirən fransız alimləri onun tarixi həqiqətləri saxtalaşdırmaqda adətkar olmuş ermənilərin və güclü erməni lobbisinin təzyiqi ilə Fransa dövləti tərəfindən qəbul olunduğuna etiraz ediblər. Heç bir hüquqi əsası olmayan uydurma "erməni soyqırımı"nın tanınması barədə qanunun Fransa üçün alçaldıcı sənəd olduğunu qeyd edən tarixçi alimlər onun ləğvini tələb ediblər.

Türkiyəli mütəxəssislər hesab edirlər ki, dünya ölkələrinin "soyqırım" qərarlarını qəbul etməsində 5 amil rol oynayır:

1. həmin ölkələrdəki erməni azlığının təsiri;
2. Türkiyəyə düşmən münasibət;
3. Türkiyəni Avropa Birliyində görməmək istəyi;
4. özünün törətdiyi soyqırımı suçu ortağı axtarmaq cəhdi;
5. din.

Uruqvay, Argentina, Rusiya, Kanada, Livan, Fransa, İsveçrə, İtaliya və Venesuelanın qərarları birinci səbəblə – yəni bu ölkələrdəki erməni azlığının təsiri ilə, Yunanıstan və Yunan Kiprinin qərarları Türkiyəyə qarşı düşmən münasibət ilə, Vatikanın qərarı din faktoru ilə izah edilir. Fransa və İtaliyanın qərarlarının arxasında Türkiyənin Avropa Birliyinə üzv olmasının qarşısını almaq niyyətinin dayandığı bəllidir. Hollandiya, Belçika, Almaniya, İsveçrə və Polşanın qərarları da oxşar motivdən qaynaqlanır. Eyni zamanda Almaniya, Slovakiya və Latviya tarixən qətliaqlar törətmiş ölkələr kimi özlərinə ortağ axtarırlar.

NƏTİCƏ. Erməni-daşnak millətçiləri və onların havadarları, az qala, bir əsrə yaxındır ki, hər il uydurma "erməni genosidi" gününü bütün dünyada qeyd olunması üçün dəridən-

qabıqdan çıxır, öz yalanlarını bəşəriyyətə sırımağa çalışırlar. Beləliklə də, nüfuzlu beynəlxalq qurumların, dünya birliyi ölkələrinin ikili standartlardan yanaşmalarının nəticəsidir ki, əsl dəhşətli faciə - Xocalı soyqırımını ilə əlaqədar heç kəs məsuliyyətə cəlb edilməmiş, cinayətkarlar hələ də cəzasız qalmışlar.

Beynəlxalq hüquq Xocalı qətliamının soyqırımını olduğunu birmənalı təsdiqləyir. Və hüquqi tərəfdən erməni qəsbkarlarının törətdikləri bu vəhşilik və vandalizm aktı tərəqqipərvər bəşəriyyətin genosid kimi tanıdığı Xolokost, Xatın və Sonqmi faciələri ilə eyni səviyyədə qiymətləndirilməlidir. Ancaq üstündən 20 il keçəndən sonra da Xocalı soyqırımını ilə bağlı ortaya çıxan suallara cavab verilməməsi təəssüf doğurur. Məsələ indiyədək Xocalı soyqırımını haqqında qanunun qəbul edilməməsi, bu soyqırım aktı ilə bağlı məsələnin Beynəlxalq Haaqa Məhkəməsinə çıxarılmasına və heç olmasa dost ölkələrin parlamentlərində qəbuluna nail olunmamasından gedir. Qeyd edək ki, İslam Konfransı Təşkilatı Parlament Assambleyası təşkilata üzv olan 51 ölkənin parlamentlərini Xocalı soyqırımını insanlığa qarşı cinayət kimi tanımağa çağıran qətnamə qəbul edib. Pakistanda, Meksika Senatında Xocalı soyqırımını ilə bağlı qərar qəbul edilib. Türkiyə də buna cəhd göstərir. Fransa parlamenti erməni "soyqırımını" tanımayanların sərt cəzalandırılmasını nəzərdə tutan qanun layihəsini gündəmə gətirərkən Türkiyənin əsaslına biləcəyi Fransanı məyus hala salacaq daha güclü fakt - Xocalı soyqırımını kimi real bir qətliam hadisəsi cavab ola bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Samuel A. Wems. Ermenistan terörist "Hiristiyan" ülkenin sırları. İstanbul.2006. səh.390.
2. Xəqani Məmmədov, Nuru Məmmədov. Türkiyədə və Azərbaycanda erməni millətçilərinin cinayətləri. Bakı. Elm.2006. səh.215.
3. Şəbnəm Hacıyeva. Azərbaycan-Türkiyənin ortaq problemi "erməni məsələsi" // Tarix və onun aktual problemləri. Bakı: 2012, N-1, s. 90-95.
4. Sani Hacıyev. Türkiyə- Rusiya münasibətləri və erməni terroru. Bakı.1998.
5. Boran Əziz. Xocalı soyqırımını. Bakı.2008.səh.223.
6. Elşad Abdullayev. Dağlıq Qarabağ problemi beynəlxalq hüquq müstəvisində. Bakı. Təhsil.2004.
7. Sebahattin Şimşir. Azərbaycanda Kızıl soyqırım. İstanbul. 2011.səh.204.
8. "Azərbaycan" qəzeti,
9. [www.azerbaycanli.org / az / page 154 html](http://www.azerbaycanli.org/az/page154.html)

ГАДЖИЕВА ШАБНАМ ШАИГ ГЫЗЫ
Сотрудница Исторического факультета
Бакинского Государственного Университета
e-mail: shabnam-haciyeva@rambler.ru

Взаимная Турецко-Азербайджанская проблема "армянская задача": "Ходжалинский геноцид" и выдумка "армянский геноцид"

В истории человечества Ходжалынская трагедия была самой кровавой и тяжёлым геноцидом XX века. В общем Ходжалынская трагедия, направленная на уничтожение Азербайджанского народа армянскими нацистами, была результатом устремленного

политического геноцида.

Во время Первой Мировой Войны, для претворения в жизнь Восточной политики, были использованы армяне проживающие в Турции.

Вооружённые армяне начали уничтожать турков. После этого армянского предательства Турция приняла новые законодательства армяне должны были переселены на более безопасные места.

Несравненные “Ходжалинский геноцид” претворившие в жизнь армяне, сегодня хотят это называть “армянским геноцидом”.

HAJIYEVA SHABNAM SHAIQ QIZI
Baku State University, the employee of the
faculty of History
e-mail: shabnam-haciyeva@rambler.ru

**The mutual problem of Turkey and Azerbaijan “armenian issue”:
“Khojaly massacre” and fabricated “armenian massacre”**

“Khojaly massacre” was the awfulness misfortune of the 20th century. In the universal history there is no analogue of this massacre.

Entirely it was directed to killing of Azerbaijanis this massacre is the conclusion of massacre policy of Armenian nationalist.

During world war I for realizing eastern policy was used from Armenians lived in Turkey. Armed Armenians began to kill Turks. The treason of Armenians made Turks accept serious decisions.

It made Turks move Armenians to safe places. Nowadays Armenians attempt to introduce “Khojaly massacre” as “armenian massacre”.

Rəyçilər: t.e.n. A.Ə.Rzayev, t.e.d. R.C.Süleymanov

BDU-nun Tarix fakültəsi Elmi Şurasının 05 mart 2012-ci il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (protokol № 07)